

ikke i Forlegenhed overfor den ærede Taler, og det ærede Thing vil selv have kunnet bemærke, om han blev hidtig eller ikke, men da det i alt Fald ikke officerede mig, skal jeg ikke berøre det videre. Derimod er der et andet Spørgsmaal, som synes at skulle være mere personligt mellem den ærede Rigsdagsmand og mig, og som jeg skylder ham at give et Svar paa. Jeg har ikke besyldt det ærede Medlem for at have skadet Bondestanden. Det er mig fuldkommen bekendt, og det siger jeg saaledes, at Alle og Enhver kan høre det, at hele Landet kan høre det — det er mig fuldkommen bekendt, at det ærede Medlem som oftest, ja, jeg vil gjerne sige altid, thi jeg kender ikke nogen Undtagelse derfra, har tilraadet de Fæstebønder, som kunde faae deres Eiendomme at kjøbe til en rimelig Pris, at kjøbe dem. Men det ærede Medlem har opfattet mine Bemærkninger aldeles urigtigt, naar han har antaget dem for at indeholde en Befyhning. Jeg har kun sagt, at de Bestrebelse, som det ærede Medlem med saa stor Iver har søgt at fremme her, have ført til, at de Fæstebønder, som ikke havde Leilighed til at konferere med det ærede Medlem, have troet, at de Priser, der vare forlangte af dem, vare meget for høje, og at, naar de blot ventede, kunde de faae meget, meget billigere Billaar. Selvsølgelig er dette ufrivilligt fra det ærede Medlems Side, men det maa dog være mig tilladt, naar jeg jugerer over hele denne Bevægelse, at have den Mening, at ikke saa ved selvlavede Forhaabninger ere bleve afholdte fra at kjøbe og senere have maattet betale meget dyrere, end de tidligere kunde have kjøbt for. — Det ærede Medlem fremkom fremdeles med en Bemærkning, som jeg lige saa vel maa neblægge en aldeles bestemt Indsigelse mod, som det ærede Medlem gjorde det lige overfor mine Ytringer, og det er den, at det skulde være Princip i Regjeringen at begunstige de Store i Modsetning til de Smaa (S. N. Hansen: Det har jeg ikke sagt!). Det ærede Medlem sagde, at Regjeringen brugte sin Magt til at enhver Tid at lade de Store tage Fordelen — saaledes var i alt Fald omtrent Tanken —, men derimod ikke til Gavn for de Smaa. Jeg tror, at, naar det ærede Medlem kendte noget nærmere til Forholdet, vilde han komme til den Overbevisning, at medens man vel søger at stifte Sol og Lys lige mellem begge Partier og ikke tror, at man bør negte en Fordegodsseier en billig og rimelig Fordel, fordi han er Fordegodsseier, ere de Tilfælde, hvori der fra den mere menige Landbosstands Side, om jeg saa maa sige, stilles Fordringer til Regjeringen om Begunstigelser eller Bevillinger næsten dagligdags, og overalt, hvor det er muligt at indløse disse Begjæringerne, uden at træde nogen offentlig Interesse for nær, blive de bevilgede. — Det ærede Medlem anførte, at jeg ved Loven af 9de Marts 1872 skulde have givet Alt, hvad der var under 4 Løn-

der Hartkorn fri, og at jeg altsaa skulde have givet Fordegodsseierne Bemyndigelse til at disponere over Gaardenes Hartkorn med Undtagelse af een Lønede. Men det er dog virkelig ikke retfærdigt at sige dette; thi det er jo netop akkurat det Modsatte af, hvad jeg har gjort. Jeg har sagt, at de nuværende Fæstegaarde ikke skulde kunne udstykes til mindre end 4 Lønder Hartkorn, og det ærede Medlem maa jo ikke glemme, at efter den tidligere bestaaende Ret kunde Gaardene aldeles utvivlsomt efter Lovens udtrykkelige Tilfjendegivende udstykes indtil 2 Lønder Hartkorn og efter den administrative Ret indtil een Lønede Hartkorn (S. N. Hansen: Med Fæstetvang!) uden Fæstetvang. Dette har jeg forandret og ikke alene søgt at holde Jorden ved Fæstegaarden i en saadan Mængde, at Jordbruget virkelig kunde hævde sin Betydning som Gaard, men derhos fastholdt Tvangen ligeoverfor Jorden i ethvert Forhold, hvor Størrelsen tilstedede et Gaardbrug. Hensynet til de lange og korte Forpagtningers Indflydelse paa et Agerbrug har for mig været en særlig Grund til at hævde den Grundsetning, at hvor Tilliggendet er stort nok til at der kan være et Agerbrug paa Eiendomme, der i alt Fald komme et Gaardbrug nær, er Jordbruget undergivet Fæstetvang, og derved at lægge Fæstetvang paa Agerbrug, hvorpaa den ikke hvi- lede før, i det Mindste ikke efter den Opfattelse, som havde været gjort gjældende i — ja i den sidste Menneftaalder — i Indenrigsministeriet. Jeg vilde nødvendigst faste noget nyt Moment ind i Sagen, men jeg vil dog sige, at jeg tror, at de Bemærkninger, der fremkom fra det ærede Medlem for Københavns 6te Valgkreds (Hindenburg) ere vel stiftede til Overveielse og navnlig til Betragtning af det Grundlag, hvorpaa man i det Hele taget søger den Afløsning, som dette Lovforslag gaar ud paa at finde. Det er ikke Fæstetvangen, men det er det offentlige Vel, som maa være den egentlige retfærdiggjørende Grund for den Foranstaltning, man her søger at gennemføre.

Mr. Pedersen: Der er en Godsseierovre paa Fyen, og det er en virkelig human Godsseier, hvis stadige Valgsprog er, at Ingen burde have Lov til at være Godsseier uden først at have været Fæstebonde. Det har denne Godsseier virkelig ogsaa selv været, og jeg vilde ønske, at de Herrer fra den anden Side, f. Ex. det ærede Medlem for Københavns 6te Valgkreds (Hindenburg) og den høitærede Indenrigsminister, havde været det Samme, thi saa er jeg vis paa, at de vilde se Fæstetvans Stilling i et ganske andet Lys og være med til at faae afløst et Forhold, der er til Skade ikke blot for Bonden, men ogsaa, det tør jeg sige, for det almene Vel. Hvorledes ere nemlig de Forhold, hvorunder vi leve? Ja, har man en virkelig human Godsseier, saa kan det endda nogenlunde gaa, om man end altid i politisk Den-